

Informatica în lume

DREPTUL DE COPYRIGHT: ÎN FAVOAREA AUTORULUI SAU A UTILIZATORULUI?

În domeniul atât de important al copierii de software (art.47 din legea din 3 iulie 1985), copia de salvare face obiectul unei stricte interpretări a Curții de casație, în vreme ce Directiva europeană autorizează decompilarea numai în anumite condiții (Directiva nr. 91250 a Consiliului Cee din 14 mai 1991 - JOCE L122 din 17 mai 1991, p.42) Toate acestea sînt indicii că legea privind protecția software-urilor se va îmbunătăți în continuare. Începînd cu 1985, regimul juridic al copiei de software nu încetează să evolueze, iar terminologia utilizată se diversifică: noțiunile de copie personală, copie contractuală, copie de salvare și copie în scopuri pedagogice nu trebuie asimilate. Copia de salvare este, astfel, autorizată și constituie, împreună cu copia autorizată în baza unui contract, o excepție de la principiul de interdicție a copiei personale de software-uri (Art.47 din legea din 3 iulie 1985). Este o excepție sortită totuși dispariției, care este în detrimentul utilizatorului și pentru o mai bună protecție a autorului și pe care judecătorii francezi o interpretează cu strictețe. Curtea de casație a emis în acest sens o decizie în cazul firmei La Commande Electronique contra societăților Artware și PC Mart (Directiva nr. 91250 a Consiliului CEE din 14 mai 1991 - JOCE L122 din 17 mai 1991, p.42), care confirmă deciziile emise de tribunalul de comerț și de Curtea de apel din Paris în 1988.

Limitele copiei

Prima limită: reluînd interpretarea restrictivă a legii din 3 iulie 1985, deja reținută de judecătorii din prima instanță și cei de apel, Curtea de casație consideră că utilizatorul dispune de dreptul la copia de salvare. Acest drept este recunoscut de legiuitor în cazul în care furnizorul îi înmînează copia de securitate și o înlocuiește în caz de deteriorare, la simpla cerere a utilizatorului.

Această limită respinge, astfel, modalitatea invocată de societățile Artware și PC Mart, în baza articolului 47 din legea din 3 iulie 1985, care i-ar da dreptul utilizatorului să-și facă el însuși o copie de salvare: aceasta "nu poate fi înlocuită de un mijloc oarecare, lăsat la alegerea vînzătorului, deoarece s-ar contraveni legii care protejează autorul. Rezultă că furnizorul deține monopolul fabricației și livrării de copii de salvare. De notat faptul că, la Curtea de Casație nu s-a mai definit noțiunea de copie de salvare - acest lucru nu-l făcuseră judecătorii din prima instanță și de apel, parlamentarii și legiuitorul - și nu s-a abordat problema copiei în memoria centrală sau pe discul fix.

A doua limită: Curtea de casație fixează remiterea

utilizatorului a unui singur exemplar a copiei de salvare. Judecătorii, atît din prima instanță, cît și cei de apel, au estimat deja că toleranța la copia de salvare nu vizează decît o copie unică de salvare, deoarece "ar fi contrar finalității textului de a refuza orice înțelegere în privința folosirii unei singure copii și de a pretinde că nu rezultă de aici interdicția de exemplare multiple". Ei sînt împotriva doctrinei care tinde, mai degrabă, să recunoască, spre profitul utilizatorului, dreptul de a stabili mai multe copii de salvare: mai întîi din rațiuni evidente de securitate și pentru că redactarea legii vizează, în principal, distincția dintre copia de salvare și copia personală, fără a limita numărul de exemplare. **A treia limită:** de stabilirea unei singure copii profită numai utilizatorul. Curtea de casație nu pare să revină asupra acestei aprecieri a judecătorilor care, pe de-o parte, precizează că "orice reproducere, alta decît o copie de salvare efectuată de utilizator" constituie o contrafacere și care, pe de altă parte, deduseră că legiuitorul a vrut, în mod deliberat să prevadă că "făcută de o altă persoană decît utilizatorul, copia contravine drepturilor de autor".

Protejarea împotriva copierii

Ținînd cont de consecințele acestei interpretări a regimului copiei de salvare, curtea de casație autorizează distribuția de software-uri dotate cu o protecție fizică împotriva reproducerii lor. În acest sens, se confirmă din nou poziția judecătorilor care au considerat deja că interpretarea strictă a legii din 3 iulie 1985 "nu permite prohibirea unui dispozitiv oarecare plasat ca obstacol contra duplicării", distribuția de software-uri protejate fizic fiind supuse numai "sanctiunii pieței". Existența acestei protecții tehnice care suprimă posibilitatea acordată utilizatorului de a realiza o copie de salvare, nu poate fi totuși luată în considerare decît dacă furnizorul se angajează să-i înmîneze această copie de securitate, la timp, la cerere și în condiții rapide. Mergînd mai departe, Curtea de casație consideră, de asemenea, legală distribuția de software-uri protejate fizic și ilegală distribuția de software-uri în copie.

Un drept recunoscut de Europa

În cadrul Directivei privind protecția programelor de calculator, Europa impune statelor membre să acționeze, prin legislațiile naționale, punerea în circulație sau deținerea de software-uri care să deschidă sistemul de protecție (Directiva nr. 91250 a Consiliului Pieței Comune din 14 mai 1991, JOCE L122 din 17 mai 1991, p.42).

Problema dreptului de decompilare a programelor ("reverse engineering") a fost obiectul unor vii controverse, atît între juriști, cît și profesioniștii înșiși, atît în Europa, cît și în restul lumii. Dacă unii vîd în aceasta o

gravă atingere adusă intereselor autorului, o incitare la plagiat și un act de reproducere ilicită, chiar dacă efemeră, alții sînt în favoarea reproducerii în numele interoperabilității sistemelor. Celor din urmă le dă dreptate Europa, în mai 1991, pronunțîndu-se în favoarea principiului interoperabilității sistemelor informatice, considerînd ca un obiectiv prioritar și justificînd anumite derogări în raport cu regimul dreptului de autor tradițional (Legea din 11 martie 1957).

Dacă sistemele juridice naționale nu abordează problema decompilării, tendințele lor fiind divergente chiar în această privință, Europa a preferat punerea în aplicare a unui regim unic în lume.

Statele membre ale Pieței Comune trebuie să-și modifice legislația lor națională în conformitate cu Directiva din 14 mai 1991, pînă, cel mai tîrziu, la data de 1 ianuarie 1993. În mod excepțional, directiva autorizează utilizatorii la decopertarea unei opere, pentru a putea avea acces la ea și de a putea utiliza informațiile necesare, pe care autorul nu le-a publicat. Decompilarea poate fi realizată "de un licențiat sau de o altă persoană care se bucură de dreptul de a utiliza o copie a unui program", dacă ea este indispensabilă pentru a obține informațiile necesare interoperabilității unui program de calculator creat în mod independent cu alte programe", în limitele următoare: aceasta se dovedește singurul mijloc de a atinge interoperabilitatea, nefiind admisă decît dacă "informațiile necesare interoperabilității nu sînt accesibile în mod facil și rapid"; ea nu privește decît "părțile programului originar necesare acestei interoperabilități"; ea nu trebuie să cauzeze "prejudicii nejustificate intereselor legitime ale titularului dreptului", nici să aducă "atingeri exploatării normale a programului de calculator", făcîndu-se referire la

convenția de la Berna pentru a evita orice conflict cu dreptul internațional. Atunci cînd aceste condiții sînt îndeplinite, decompilarea este autorizată, fără să fie nevoie pentru cel interesat de a-și declina identitatea în fața autorului și de a-i preciza finalitatea operației de decompilare, așa cum o sugerase Syntec.

Pornind de la accesul la informații, Directiva reglementează utilizarea informațiilor obținute prin decompilare, interzicînd în mod expres ca aceste informații să fie: "utilizate în alte scopuri decît cele destinate interoperabilității programului de calculator creat în mod independent"; "comunicate unor terți, în afara cazului cînd aceasta se dovedește necesară interoperabilității programului de calculator creat în mod independent"; "utilizate pentru a pune la punct, fabricația sau comercializarea unui program de calculator a cărui expresie este în mod fundamental similară sau pentru orice act care aduce atingere dreptului de autor".

Directiva nu face nici o precizare privind publicarea de informații obținute prin decompilare; se face astfel, apel la bunul simț pentru **distingerea** informațiilor în mod direct legate de finalitatea interoperabilității sistemelor de altele. Ea nu prevede nimic pentru evitarea comercializării paralele a informațiilor decompilate care riscă să apară. Textele de compromis nu dau niciodată satisfacție, nici unora, nici altora.

(Van Dorsselaere, B. - "Droit de reproduction: En faveur de l'auteur ou de l'utilisateur?". În: *Distributive*, nr. 100, iunie 1992, pp.65-67).

Traducere
Victoria Haiduc